

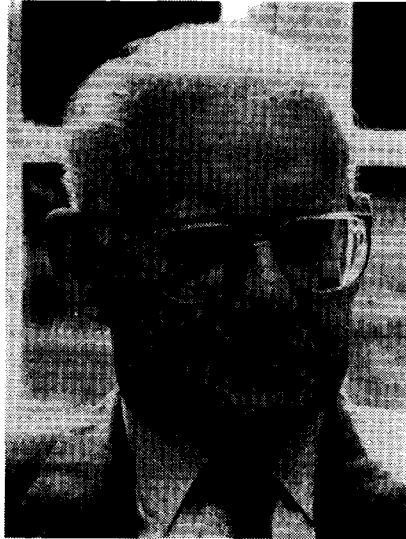
Een maatschappelijk draagvlak voor het milieubeleid

In een interview met *De Werkgever*, het weekblad van het NCW, van 3 november 1988, pleiten twee leden van de Tweede-Kamerfractie van de Partij van de Arbeid voor het inbrengen van de milieuproblematiek in het tripartite overleg, dat, hoe moeizaam ook, nog steeds een rol speelt bij de voorbereiding van het economische beleid. Ze vinden dat het milieubeleid uit de geïsoleerde sfeer moet worden gehaald waarin het zich nog steeds bevindt en volwaardig in het overleg moet worden betrokken. Dit zijn verstandige gedachten.

In dit overleg zouden dan zowel de doelstellingen als de instrumenten van het milieubeleid aan de orde moeten komen. Daarnaast is veel technisch overleg nodig over de samenhang tussen economische activiteiten en de uitstoot van vervuilende stoffen en over de mogelijkheden om die uitstoot te beperken. De kamerleden willen het aan de partijen in het sociaal-economische overleg overlaten of ook de financiële ruimte voor het milieubeleid moet worden behandeld. Dit lijkt mij echter vanzelfsprekend. Die ruimte wordt immers mede bepaald door de ontwikkeling van particuliere en publieke inkomens en de eisen die aan de collectieve voorzieningen worden gesteld. Wensen ten aanzien van de groei van inkomens en collectieve voorzieningen en bescherming van het milieu – vooral als dat moet komen van de introductie van kostenverhogende milieuvriendelijker productietechnieken – kunnen de concurrentiepositie bedreigen. Handhaving van een gunstige concurrentiepositie is alleen mogelijk als die wensen jaarlijks niet meer kosten dan de produktiviteitsstijging. Dit vraagt coördinatie van het handelen van de sociale partners en de overheid. En daarvoor is overeenstemming nodig over de doeleinden en de instrumenten waarmee en de tijd waarin ze moeten worden bereikt. Daar zou het overleg op moeten worden gericht.

Maar er is meer te bespreken. Beperking van de uitstoot van vervuilende stoffen is niet alleen afhankelijk van de introductie van andere productietechnieken, maar kan gebaat zijn bij veranderingen in de sectorstructuur: vertraging van de groei van vervuilende activiteiten en snellere groei van milieuvriendelijke economische activiteiten. Die optie wordt belangrijk als zou blijken dat in sommige sectoren betere produk-

C.J. van Eijk

tietechnieken niet voorhanden zijn. Ook voor de dan noodzakelijke structurele aanpassingen is coördinatie van het handelen vereist, die hopelijk door overleg kan worden bereikt.

Zal het door de kamerleden gevraagde sociaal-economische overleg over milieuvraagstukken ook tot stand komen? Zowel bij de overheid als bij de werkgeversorganisaties bestaat weerstand tegen pogingen om door overleg tot coördinatie van het handelen te komen. Men gelooft er niet in en heeft voorkeur voor coördinatie door het marktmechanisme ook al is duidelijk dat dit in bepaalde omstandigheden die taak niet aankan. Het lijkt mij niet onaanvaardig daar eens enkele uitspraken van de OESO over de betekenis van overleg in de voorbereiding van het economisch beleid tegenover te stellen. Uitspraken die zijn gebaseerd op gunstige ervaringen die in sommige landen met overleg zijn opgedaan.

In de studie *Structural adjustment and economic performance*¹ wordt (in hoofdstuk 3) op centraal niveau gevoerd breed overleg over loonvorming en andere daardoor beïnvloede ontwikkelingen gesteld tegenover gedecentraliseerde en gefragmenteerde onderhandelingen die zich tot de lonen beperken. Ondanks mogelijke voordelen van gedecentraliseerde stelsels constateert de OESO dat wanneer verschillende onderwerpen van beleid simultaan aan de orde worden gesteld vakbonden en ondernemersorganisaties in staat zijn een bredere visie op hun verantwoordelijkheden te ontwikkelen en daarop hun handelingen te baseren. Dit kan leiden

tot een betere coördinatie. Ook wordt gesteld dat theoretische analyses en de na-oorlogse geschiedenis van de relaties tussen de sociale partners en de overheid de conclusie dat gedecentraliseerde systemen altijd beter werken, niet toelaten (blz. 141).

In hoofdstuk 6 van dezelfde studie worden het structuurbeleid en de industriepolitiek besproken. Enkele uitspraken die voor ons van belang zijn kunnen als volgt worden samengevat. Er moeten niet te veel doelvariabelen worden gekozen. Dan verwateren de prioriteiten en dat bemoeilijkt de coördinatie. Hoewel de doeleinden van de industriepolitiek en de sociale politiek goed moeten worden onderscheiden kan de industriepolitiek toch niet los van de sociale criteria worden opgezet. Daarom moet de keuze van de industriepolitiek berusten op goede consultaties van alle partijen, inclusief de sociale partners, zodat tijdig maatregelen kunnen worden ontworpen om de sociale problemen die door het structuurbeleid ontstaan, op te vangen. Als voldoende consensus kan worden bereikt in de voorbereiding van het beleid worden de kansen op succes sterk vergroot. Hoe groter de decentralisatie van de besluitvorming des te meer zal overleg effect hebben (blz. 242).

Met de vereiste nuanceringsen, die hier niet alle kunnen worden opgesomd, concludeert ook de OESO dat voor simultane realisering van soms conflicterende doelstellingen coördinatie van het handelen nodig is; dat die coördinatie kan worden bevorderd door inzicht in elkaars doeleinden, verwachtingen en plannen; en dat zulk inzicht, en misschien zelfs overeenstemming over het te voeren beleid, kan ontstaan door overleg.

1. Zie OESO, *Structural adjustment and economic performance*, Parijs, 1987.